ГОДИНА XXV. На Цетињу, у суботу 30 марта 1896. БРОЈ 13.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф., на по године 2 ф., на четврт године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6 ф. на по године 3. ф. на четврт године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гл. Црног." на Цетиње, или отправништвима новина на коју драго пошту; у коме је наручније, може се претплатити код г. *Пера Рамадановића*, књиж. црн. агента у Котор и Дописи се шиљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 3 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 2 новчића.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 29 марта.

Оставка француског министра иностранијех дјела г. Бертолота дала је повода инглескијем листовима, да отуда изводе доказ неспоразума између Париза и Петрограда у питању инглеско-египатског похода на Донголу. Петроградско „Н. Времја," опроввргавајући то нагађање, вели, да ни сами писци тијех листова не вјерују у тај неспоразум, па наставља: „У Петрограду могли су имати повода, да не долазе у изванредно усхићење дјеловањем г. Бертелота у питању похода на Донголу, али ако је он у тој ствари што-год и превидио, његово држање у опште према ненадном кораку инглеске владе, није имало ничега, што би се могло сукобити са погледима руске владе на ту ствар. Може се слободно унапријед рећи, да инглески листови, послије изјаве, коју ће сјутра учинити у парламенту замјеник г. Бертолота, неће имати ни најмањег повода, да даље говоре о том уображеном неспоразуму између Русије и Фианцуске." И збиља г. Буржуа, нови француски министар иностранијех дјела, рекао је у сенату сљедеће односно египатског питања: „Изјава министра Бертелота упознала је сенат са гледиштем, на ком је влада стануда исти час, послије инглеског корака односно трошака за поход на Донголу. Такођер је извјесно, да је држање француског посланика у комисији египатскијех дугова одговарало погледу владиноме, и да је уз њега потпуно пристао и руски преставник. Они су у пуном сагласју настојали, да докажу комисији, да није надлежна у послу, искључиво политичког значаја. Како њихово мњење није надвладало, француски и руски комесар протестирали су и удалили су се. С наше стране воде се даљи преговори тврдо и разумно. Дјеловање Француске предусретено је пуним сагласијем Русије, и могу још надоставити, *да никада још није сагласје између обију држава било тако пуно и срдачно као у овом часу.*" А у камари је нови министар изјавио, да све државе имају заједнички интерес у походу на Донголу, ком је сврха, да окупацију Египта, којој је Инглеска више пута признала привремени карактер, продужи на неизвјесно вријеме. „Француска је била дужна, да недопусти, да окупација застара, и ту дужност није пренепрегла. Руска влада, с којом споразум није никад срдачнији био, у истом се смислу изразила, и с Француском раме уз раме штитила је исту ствар. *Египат није никад престао бити интегрални дио турске царевине, и овај интегритет царевине јесте витни услов јевропскога мира.*" Овијем је довољно означено становиште, што заузимљу Русија и Француска према цјелокупности турске царевине, и односно према окупацији Египта; а у исто доба и радикална влада треће француске републике прогласила је, да споразум са Русијом није био никада срдачнији.

Што се тиче држања Њемачке према Инглеској, „Н. Времја" пише: „Ми смо одма из почетка тврдили, да пристајање Њемачке на поход у Донголу не доказује још повратак берлинског кабинета, по ком би се могло закључити изненадно зближење Берлина с Лондоном. Тон којим су говорили сви озбиљни њемачки листови и скорашњи одзив главног органа инглеског јавног мњења. „Тајмса," јасно су показали, да о зближењу Њемачке и Инглеске не може бити ни говора. Проста логика говорила је да друкчије и не може бити. У Африци Њемачка нема одлучнијег и жесточнијег противника од Инглеске. Познато заузимање цара Вилхелма за Трансвал није била проста изјава личнога запоса младога цара. Управљајући онај телеграм председнику Кригеру, Вилхелм II дао је опширнив и значајан облик политичком програму, којег су се ријешили одавна држати он и његова влада у јужној Африци. Да се овај програм замијени другијем, повољнијем за Инглеску, није било повода ни првијех дана послије побједе абисинске над италијанском војском, а данас, када долазе сваки дан из јужне Африке вијести о резултату повратка тамо љутог непријатеља Њемачке Сесиља Родса, у Берлину могла се појавити потреба ставити до знања у Лондону, да не треба рачунати на попуштења антагонизма између Њемачке и Инглеске. Ако је збиља између француске и њемачке владе било каквијех преговора посљеднијех дана односно похода на Донголу, као што париски „Матен" доноси, могуће је, да је у тијем преговорима Њемачка ставила до знања Француској, да ће се она придружити Русији и Француској у египатском питању, као што поменути париски лист и тврди. И ми смо скоро увјерени, да ће Њемачка у египатском питању, из својијех личнијех рачуна, опет ступити у акцију заједно са Русијом и Француском, напоминући у исто доба, да у јужној Африци боери и насељеници њемачке народности могу рачунати на енергичну заштиту берлинске владе, о којој је скоро у сабору министар иностранијех дјела барон Маршал тако отворено говорио."

КОНФЕРЕНЦИЈА СРБА КОД УГАРСКОГ МИНИСТРА-ПРЕДСЈЕДНИКА.

Новосадски „Браник" доноси: Давно очекивана конференција Срба код министра-предсједника у стварима наше народно црквене автономије свршена је. Били су присутни: министар-предсједник барон Банфи, министар просвјете Влашић, хрватски бан, патријарх са секретаром дром Секулићем, одјељни предстојник хрватске владе Д. Станковић, министарски савјетник Дардаји, министарски секретар Павле Јовановић, скоро сви Срби посланици на угарском сабору, затим барон Живковић, др. Максимовић, др. Вучетић, Думча и Вукичевић.

Према ономе, што се очекивало и од чега се управо бојало, резултат ове конференције може се сасвим повољним назвати. Сад се посве извјесно зна, да је у министарству био спремљен предлог о томе, како да се уреде ствари наше автономије, и секретар министарски донио је собом у конференцију списе, који су се требали прочитати; но кад се видјело, какав је расположај, није се тај предлог ни износио, него се цијело питање савјетовања свело само на то, као што га је министар-предсједник формулисао: да ли је изгледа, да би народно-црквени сабор, кад би се сад састао, могао с успјехом дјелати, а нарочито, да ли би могао установити један једноставан статут, у ком би уређени били сви автономни односаји.

Говорили су: Вукичевић, Думча, Ђурковић, Максимовић, Вучетић, Дракулић и барон Живковић. Сви су говорници ређали тегобе због непрекидних повреда автономије од стране владе, и због мијешања њеног у чисто автономне ствари, те су доказивали, да управо ми сада и немамо автономије, и захтјевали су неодложни сазив сабора ради извршења текућих послова, као и ради довршења организације автономних устава; па било то доношењем посебних уредаба, било једним једноставним статутом. Ти говори су били управо оптужбе против владе, изречене у лице самим министрима. Само је Ђурковић учинио изузетак и развио свој познати реакционарни програм, што је и код свих владиних посланика без изузетка изазвало велику индигнацију, но ипак се не нађе ни један од њих, да отворено одбије и помисао на то, као да могу они с њим у томе солидарни бити.

Министар-предсједник барон Банфи више пута је одговарао појединим говорницима, те је на многе приговоре због

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА."

Два бела орла — две среће српске.

Светитељу Саво, који си измирио браћу, одакле је потекла сва срећа и ондашња величина српскога народа — *ти* буди и *над слогом* између мене и мога брата краља Александра!

Никола I.

Хвала Богу, хвала јединому, кад смо Срби и то дочекали.

Гром загрми — громохук радости народа небом српским; гром загрми на светог Саву сред зиме, кад му време није: да се браћа *на опрезу нађу*, да се браћа опашу слогом светосавском...

и оваплоте, и оживотворе она *четир слова* старинска, што их свети Сава записао Србу на грбу; што их чува од скрнави анђео Срба:

Само Слога Спашће Србина —
Слушај, Србине, Светог Саву!

Полетио бели Орао с Авале под Ловћен — у загрљај белом Орлу, брату свом од поникли српске;

и два се бела тића загрлише; два се бела тића пољубише пољупцем братимским — два се бела тића *опасаше чврсто слогом светосавском:* бели Орао с Белог-Града под Авалом и бели Орао са Цетиња под Ловћеном.

Њих нам гледа ен'-едонуд са Севера бели Орао веле-моћни на шири крила висолетна, да закрили до два тића, род свој: белог Орла од Авале и белог Орла од Ловћена.

Бди над њима свети Сава са висина; сву тројицу, сва три бела Орла благосиља крстом православним, десницом светом.

Ој, *сложна* браћа кућу дижу; *сложне* руке градове граде и ограде непробојне и уставе непроваљене...

Ој, процвати, бели крине, Немањића царски цвете — ој, проневај, стара срећо српска!

* * *

Ма, реци ми а право ми кажи: са шта, браће, распаде се царство Душаново?

— Са *неслоге* — жив је Бог убио!

Ма, знадеш-ли, браће, шта-ли велиш: са шта паде царе Лазо на Косову и пропаде царство?

— Са *неслоге* — жив је Бог убио!

Ма, знаш-ли, браће, разбираш-ли: са шта још и данас злопатимо, страдавамо?

— Са *неслоге* — жив је Бог убио!

Састала се на Косову четири табора; све четири војске одабране; све јунаци над јунаци — војводе им: млади цар нејаки и три царића силни од силних.

Сабље звече, копља јече, коњи ржу, борци вичу — боже-м, хоће у бој да полете, куд им Силни цар, покојни сабљом кажипрстом пут показо:

да прегазе трухло царство Рима источнога, освоје од злата јабуку цара Костадина, часне крсте старог патријарха и одежду светога Јована — —

ил се — мниш, састаше вселенци, авај срећо, да заклоне младог цара нејаког од најезде и сукрсти и некрсти: круну придрже цару нејаком, с главе да му не стрмекне; цару нејаком, плашту скут да носе, на-ић да злотвор не згази ногом — прихвате у цара нејаког златну јабуку и жезал царски, да му из руку душман не избије...

Вар'о си се, Србе, и тад и потада!

Господа се луто завадила, злаћеним се ножима хоће да пободу — господа се отимљу о царство..

сви царићи покојног цара Силног — свак на своју дере: трзају за жезал царски, трзају за златну јабуку, трзају за плашт царски: царићи осилни разбише на комаде круну царску, истом саковану...

Ој, *неслого* — жив те Бог убио!

А змај источни, посвојче корану — дохуја отуд ка' оркан-олуј, ничега их у оштре канџе сваког посенце; наждаја азијска разјани чељусти да их позобље једног по једног.

И господа ничком попикоше, ничице пред-а-ић падоше — крст под ноге, кораи к темену: истурчише се а *не* сложише се!

И извртоше, на злу срећу, наопако она четир слова светосавска; загракташе врани гаврани, закукаше сиње кукавице — све јече долине, равнине, одјекују брда и планине:

Срби Себе Сами Сатрше —
Своју Срећу Сами Страћише —
Срби Свакој Сили Служише!..

Муч' не махнитај, старче Јадоване — гробље робље нё врати.

Робовање, гробовање прекалило Србе ко огањ гвожђе заљрљало: што дочено јад несити, прождрљо је; што прождрле негве и лисице, побила је мемла од камена у тавници, кући необичној — што за трухлеж било, иструхло је.

На доста је већ вриске и писке, кукњаве и заневке, ванаја и уздисаја, нёмена мртвих и прелив'-гробова; молбан-чатанија и грешника кајанија, и клетве и проклетиње Вукашина и Вука, изрода Бранкова, и свих по том *Бранковића*, и крупних и ситних!

Што јаде прекужи; што живо остаде — за живот је, и на живот наступа и напредак.

25

мијешања владе у автономне ствари и због познате злосретне клаузуле на устројству сабора рекао, да влада сада неће и не може више одступити од оне праксе, коју је на основу том кроз више од 20 година вршила, али баш за то треба сабор да створи једну једноставну уредбу, па ће се у тој моћи много шта измијенити од онога, на што се сада тужимо.

На то је др. Вучетић замолио по други пут ријеч те је примјетио, да је велика једна странка на нашем сабору баш зато била противна грађењу једноставног статута, што нас горко искуство од пређашњих година плаши, да влада може ако ми сад једноставну уредбу начинимо, у истој још веће октројке учинити, него што су досадашње. Кад бисмо ми од стране владе добили гаранцију, да ће се једноставна уредба онако потврдити, као што је сабор споразумно са јерархијом установи, и да ће апсолутно искључена бити октројка, онда бисмо ми сви били за грађење такве уредбе, и брзо би смо се међу собом споразумјели, али док те гаранције немамо, тешко ће ствар ићи.

На ово министар-предсједник није ни ријечи одговорио.

Затим је др. Максимовић, надовезујући на ријечи министарског савјетника Дардаја, рекао, да бисмо се ми Срби задовољили са таквом автономијом, као што је имају Румуни, и да бисмо ми просто примили онај њихов статут, као што је код њих санкционисан. На ово је министар предсједник Банфи одговорио: да су онда биле друге околности, кад су Румуни тај статут градили, и он без увреде за Србе вели, да су они мудрији били, те су згодну прилику употребили. Но он сматра потврду тога статута за погрешку, и изјављује, да га он сада не би предложио на највишу потврду ни за Румуне, па дакле ни за Србе. Ова је изјава на све присутне огроман утисак учинила, јер је са свим јасно изнијела, како влада о нашаим стварима мисли.

Послије свега овога захвалио се министар-предсједник присутнима, што су дошли и своја мњења исказали. Он види да је општа жеља, да се сабор сазове али почем о томе не ријешава он сам, него споразумно и министром просвјете и хрватским баном, то за сада још не може ништа напред рећи, али држи да ће се моћи допустити састанак сабора, пак ако не може организациони посао радити, а оно ма и само за то, да изврши своје текуће послове.

У једном чланку послије ове конференције „Браник“ пише:

Угарска влада је овом конференцијом сасвим друго нешто хтјела да постигне, али је друкчије испало. Она је хтјела да готов предлог изнесе пред чланове конференције, који би имали ови да приме, те после да у том правцу раде. Наравно да би влада тада радо допустила састанак сабора. Она би при изборима подупирала људе, који би се изјаснили за њен предлог, при изборима за сабор употребила би свој апарат, да се створи повољна већина, и тако би се „законито“ спровела „организација“ наше народно-црквене автономије, или да се српски изразимо: влада би пробила дер, кроз коју би лијепо провукла свој утицај у толикој мјери, да би сасвим господарила у нашој народно црквеној автономији.

Тај план владин покварен је држањем Срба, који бјеху учесници пештанске конференције.

Српски народ мора бити захвалан оним учесницима пештанске конференције, који су својим одлучним, трезвеним и родољубивим држањем обезоружали владу, те није могла са својим намјерама ни изићи на видик. Ми не примамо њен поклон, који је од сумњиве вриједности, него тражимо, да се само извршује закон, да нам се не спречава правилан развитак на црквено просвјетном пољу.

Да се влада хоће да користи оном поуком, коју је добила на конференцији, она би свој рад у будуће друкчије удешавала. Ми вјерујемо, да мађарски министри и не познају наше околности. Наши автономни послови захтјевају дубљу студију, а с тиме се неће бавити мађарски министри. Но ми не вјерујемо да ће се влада користити овом поуком; она нема ни добре воље, да се врати са странпутице.

Ево да се осврнемо на неке појаве, које су избиле одмах после конференције.

Један владин полузваничан орган доноси грдну оптужбу против патријарха Георгија, као да „шурује с панславистичким круговима“. Ми нијесмо позвани да бранимо патријарха Георгија, али онакав нападај тако је гадан, да се поштен човјек гнушати мора на те клевете. То значи бацати се блатом на човјека, и то се свесно ради, с јасном намјером, да се нашкоди угледу патријарховом у мађарском јавном мњењу. Мађарима се одмах кожа јежи, кад чују да је неко панслависта; сад можемо мислити, како је онима, који ће вјеровати у онако писање, кад чују, да је поглавар српске цркве „панслависта“. И они знају, да то није истина, па ипак тако ружно нападају. У тој лудости и покварености има метода.

Патријарх Бранковић панслависта!!! И то пише један полузваничан орган мађарске владе. Патријарх тражи помоћ у митрополита Михајла, патријарх шиље архимандрита Руварца као свог повјереника и прима Јована Ђорђевића као повјереника митрополита Михајла! Све саме лаже и клевете.

Ми би требало да се на ово управо смијемо. Добри архимандрит Илариjон Руварац као политички повјереник патријархов, који путује да тражи помоћ патријарху! Није-ли то смијешно? Међутим архимандрит Руварац болестан је и налази се у овај мах у Загребу код свога брата. Ко познаје Руварца, тај и то зна, да тај господин и није вољан, да буде политички путник. Он се целог свог вијека није бавио политиком. Јован Ђорђевић је друг патријархов из младости, сваке године посјећује патријарха, и сад на једаред он је повјереник митрополита Михајла. И таким клеветама даје мађарска влада жиг полузваничности! Да није жалосно и стидно, било би управо смијешно.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Биоградско „**Видјело**“ доноси овај чланак о Балканскијем приликама:

Ко је прошлога љета и јесени по мислио на прве дане овогодишњега пролећа, могао је то чинити само са зебњом у срцу. Изгледало је да на Балканском Полуострву може све устати једно на друго, и многима је изгледало неизбјежан почетак мучне борбе, у којој би се могли наћи давнашњи непријатељи једни уз друге, а једновјерна браћа једни против других. Политички сукоби интереса обично су не милостиви и безобзирни. Ако у цијелом реду интересованих лица само један погрешно схвати своје интересе и предузме кораке да се за њих једнострано стара, без обзира сјутра или прекосјутра, сви су остали принуђени да се, често и преко своје воље, тим истим средством послуже за своју одбрану. И онда настаје забуна, која се врло тешко ријечи и врло мучно разбистрава.

Ситуација на Балканском полуострву увучена је у опасности које смо горе наговјестили нарочито оним сферама интереса које су се почеле развијати као посљедица Берлинског Уговора, а које су дотле биле непознате у политици балканској. Онима који касније буду разматрали политичке појаве у новим балканским државама послије Берлинског Мира остаће за свагда чудноватa горчина која се у свију балканских народа очитовала по свршетку посљедњега рата. Сви су мислили да им је учињена неправда; сви су почели пријеким оком гледати на своје сусједе. Из те жучности лако је било при првој прилици наићи на пут међусобнога гложења, а ово је неминовно вукло у сфере супротних страних утицаја. Прошле јесени многима је доиста изгледало да ће овај покрет, започет одмах послије Берлинскога Мира, свршити се међусобном борбом на Балканском Полуострву, која би оставила ране неизљечиве, а бог-зна да ли би што разбистрила.

Стварн су, међу тим, пошле другим правцем, и сваг данас види да већ нема више мјеста плашњи, која је прошле године толико у бригу бацала све пријатеље мирнога развијања на Балканском Полуострву. Пријатна је ствар што можемо констатовати да су својом добром вољом и својим пресудним утицајем овоме обрту највише допринијеле оне исте двије државе, које су у 1877—78 ради балканских хришћана ратовале — а то су Русија и Турска. Њима, прије свију других, треба одати захвалност што се на Балканском Полуострву одржао мир. Цар Никола II. и Султан Абдул-Хамид II. дали су у овој години сјајних доказа своје мирољубиве и добронамјерне политике. Одмјерена и на далеко срачуњена политика рускога министра иностраних дјела кнеза Лобанова створила је, нарочито на Балканском Полуострву, савршено нов положај, од кога се сви пријатељи мирнога и правилног развијања балканских народа могу добру надати.

Мјесто супрот положених завеза и звеке оружја, којом би се отворили недогледни сукоби, штете и проливање крви ми сад видимо уређивање толикогодишњег несвршеног питања на бугарском престолу. С повраћањем редовних односаја на престолу у Софији избила су на видик и природна симпатичка расположења међу Србијом и Бугарском, којим се свако словенско срце само радовати може. Што су мало раније и на другој страни Балканског Полуострва односаји међу Србијом и Црном Гором постали срдачнији обнављањем трговачког уговора, измјеном писама и изгледима на међусобне посјете Краља Александра и Књаза Николе, обрт је који обиљежава најприродниjу традиционалну српску политику и на биоградском и на цетињском Двору.

Полазак Краља Александра у Свету Гору, гдје жели да ускршње празнике проведе у славној немањићској задужбини Хиландару, и похода коју чини Краљу Ђорђу приликом Олимпијских Игара допуњује исто таке срдачне односаје како према Турској тако и према Грчкој, с којом нас посљедњом једнакост вјере и једнакост историјске судбине од толиких вјекова везује.

Ми са задовољством констатујемо овај мирољубиви и пријатељски обрт међу државама балканским, за који смо увијек мислили да је за њих спасоносан. Независност и права самосталност свију балканских држава да се постићи само искреним споразумним односајима међу њима самима. Само на тај начин може се извршити давнашње начело здраве и истинито либералне политике која се види у изреци „Балкан Балканцима.“ Ми знамо добро да, осим осталога, та политика има и унутрашњих сметња и не мало, и ми не остављамо изван пажње злураде напомене да ће се о ту стијену разбити сва наша надања. Али смо ми искрено увјерени да на другоме путу нема спасења за праву независност балканских народа и тога ради се уздамо да се свјесним и мудрим радом свагда и мимо свију сметњи може највише учинити на ономе путу који је најприроднији и и најближи свима интересима многонапаћених балканских народа, свију без разлике.

Тим пак нашим тежњама најбоље одговара правац политички којим се овога прољећа срећно ударило у свима балканским престоницама. Ми се, тога ради, томе правцу радујемо, и од њега се сваком добру надамо. С тога нам је и мило што Србија видним начином учествује у овоме новом обрту, и стога желимо сваку срећу нашем Краљу који данас полази пут Свете Горе и Грчке. Међу споменима дубоких рекигиозних осјећања старих владалаца српских и у једновјерној и пријатељској земљи Грчкој Краљ ће наш наћи пуно доказа о кријености политике која се наслања на старе традиције и на природне другаре који с нама и на зло и на добро једнаком историјском судбином упућени.

ДОПИСИ.

III. **Никшић**, 26 марта 1896 — Прије неколико недјеља неко је одовле дао напомену како скоро исчекујемо пиво из овдјешње наше пиваре.

И рећаху се дни за днима, и стигоше лепши дневи, и насташе сретни гòди — зазори нови век, *народу на васкрс и спас!..*

Српска мајка јунака подигла — Данила с Његуша.

Српска мајка јунака подигла — љутог Борђа из Тополе.

Српска мајка јунака подигла — мудрог Милоша с Такова!..

И замагли се земљом српском сунцу на подне; и натушти се небо српско сунцу на уранку: смрче се по земљи страдалној.

И небом свеци сташе војевати — да се Срби̏ли на оружје дижу...

И гром загрми на светога Саву — да се Срби̏ли на оружје дижу...

И завитла осве̏т-олуј народом српским; и нападе се̏вот мушà — јатага̏на и ханџа́ра; и нападе хукњава грома — пук пушака и лубарди и лагума: се̏вот ханџа́ра осветника, ломњава ланаца робова, одмазда крвнику, страх и трепет, мисли̏ш, смак је свету дошо!

А кад се разгали, кад свану и сунце грану — око Ловћена некрсти нестало; око Авале *роди се слобода...*

слогом јуначком потр се некрет; *слогом* јуначком роди се слобода — —

Кроз огањ злато — кроз крв слобода!

Али.. али.. још зао дух гаси пла̂м воштанице — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
још не пољу *многолетства* бе̂лом Орлу од Авале и бе̂лом Орлу с Орља Крша у
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

Ма, Бог је добар, жив' и здрава *два бе̂ла Орла, две среће српске...* и сретан и напредан кум крштени, род рођени — пресилни Орао северни..

Чини ми с' ено, чује се већ клик и пој: Онамо, онамо за брда она.. и тамо, тамо на сиње море... и напред.. напред!

Ено, гле̏те небом српским прилике нове, ко̀ пред Цвети што је, ко̀ пред васкрс што је.

* * *

Од Авале до Ловћена пружила се пруга сјајна; по њој светле, по њој трепте, ко̀ звезде ускршње, она четир слова светог Саве:

Слога Србе Спашће Сад —
Слогом Срби Сатрће Супротивне!

Уранила и звезда Даница, зору пробудила; засјала сјајем ђурђевским. Дангуби сјајна над кулом Небојшом и црквом Ружицом, над Орљим Кршем и манастиром цетињским — следајући *деобу браће:* како деле љубав два бе̂ла Орла ко̀ хлеб и со̀; како деле аманет косовски и поноле састављају завет покојног цара Силног —

Ето Цвети, ето Васкрс — ето Ђурђев-дан. Ђурђев-данче, јуначки састанче: *састаће се, Боже дај, два бе̂ла Орла, две среће српске.*

Јакшић-Митре и Јакшић-Богдане; бег-Иване и Његуш-Данило — радујте се, весели̏те се!

Соколу с Косова крила извидана; Ждрал Милошев с Косова попграва пред дворима бе̂лог тића, Јакше коца-Милоша, и пред дворима бе̂лог тића, Јакше бег-Ивана...

два бе̂ла Орла крила шире — крсташе барјаке — под крила слећу сури орли, сив-соколи. У јата се ку̏пе, орли тићи поуздани; у јата се ја̏те соколи тићи одабрани: орлујске војске, сокољске војске. Лепршају крили ко̀ облаци муњеноше; кликћу криком, ко̀ облаци гра̏да тешка — полета жељни,

да полете онамо, онамо за брда она...

да саставе сва четир краја крсташ-заставе цара Силног; да склопе сва четир крака крста светог Саве, и на свак ударе по једно оно слово светосавско;

из крви на Косову проливене, усирене, слеђене, *скамењене* — да изваде утопљену круну Лазареву, Урошеву, Душанову — —

и наставе, што је прекинуто, и саставе, што је растављено; и сједине, што је распарчано: ој, од онда до данас — од Косова!

И помози ни, јаки Боже и велика правдо божја!

И помози Свети Саво, Српска Славо — са четир она слова сложна, с четир оне речи од помоћи!

И Србин ти се углас моли: Светитељу Саво, који си измирио браћу, одакле је потекла сва срећа и ондашња величина српскога народа — *Ти бди и над слогом између Кнеза Николе и брата му Краља Александра...*

и свега и свуд народа српског!

* * *

У Новом Саду, *пред Васкрс 1896.*

АЛЕКСАНДАР САНДИЋ.

Од прије 3—4 године, ту је радионицу засновао г. Вуко, син Јанка Андрова Кривокапића, из Цуца. Вуко је у Босни неколике године стајао и донио нешто зараде. Отац му Јанко имао је лијепи темељ имање те по наговору Вукову уложе у грађење кућа, бунара, у добавку машинерија — и ето проз толико година једва да се оствари намјера њиова, а за доста и опште исчекивање и жеља овога мјеста.

Јуче сам пошао тамо, јер ми рекоше да је проврио казан и нађох г. Вука са радницима, ђе мијеша кључали казан јечмене прекрупе, и излива у други, па из другога опет у први, иза чега слиједује цијеђење, па теглење помпама на таван у гвоздену карлицу, па из ове даље у бачве у ледени подрум. Прошао сам и проз камаре ђе се киша јечам до клијања, улазио сам у пржнаце ђе се пржи, и видио сам друге двије камаре испржена и превијана јечма и кад све то виђех упитах г. Вука: Дакле драги наш г. фабричаре, кад нам обећаваш прво пиво? На Ђурђев-дан рече он, јер треба у леду да стоји 30 дана. А колико можеш дневно давати? По један казан. Па лијено за сад ће нам и по тај један казан добро доћи, а ако нам буде угодно његово пиво, ласно се може удвојити и утројити; пошто јечма и воде имамо доста, те ако буде среће за њега, и за нашу је државу корисно; нек оних — може бит тридестак иљада фиорина у промету стране бире, остану у обрту нашег пива. Боже дај ово му подузеће служило на корист — а на част нашој држави.

По ономе што се да виђети и виђењем оцијенити, препоручио бих нашим купцима стране бире, да се уздрже већих добавка и да се обрате за споразум нашем г. фабриканту Вуку, јер Ђурђев дан је што реч сјутра, а у подрум се дневно ваљују бачве пива.

Синоћ је наше позоришно друштво дало шаљиву преставу „Три бекрије“ комад је помален, али је прилично допадљив, ово је садашње друштво скоро све прирасли Никшићани; одиграли су ову на задовољство грађана и обећају лијепи успјех. На каси су имали преко 70 форинти. Збиља, требало би им бити с руке, да добију учитеља пјевања, ово мјесто скоро ће имат потребу пјевачког друштва, нова црква може близих година пропјевати.

Ријека, 26 марта 1896. — Овђе међу нама десио се изненадни и жалосни случај 20 тек. мјесеца. Мргуд Милов Ђурашковић из Оћевића био пошао на велику сриједу рано са двоје момчади: сином и синовцем, који су могли имати 15 до 17 година, да сијече дрва више Ријеке за брдом Костадином. Ту је био један стари дуб, необичне дебљине, којега почну сјећи: час момчад а час Мргуд. Но пошто Мргуд увиди, да је дуб готов падати, викне ђеци, да се уклоне, а он по доњем засијеку удари неколика пута сјекиром. У то опазе ђеца да дуб кркоће, па викну Мргуду: „Бјежи стрико!“ — јер га је тако звао и његов син. Мргуд утече, да се уклони, но пошто је била на мјесту јака тврђа, врлет и крши, не могне одмах избјећи, него се дуб, као старо дрво, магновено обори и крстима (гране су му биле раније засјечене) дохвати Мргуда, те га на мјесту убије. Дуб је могао имати око 50 бремена дрва, а сувише, притискао је Мргуда на крше, те јадник није ни грома чуо, само што је јекнуо. Исти час му је потекла крв на нос и уста, глава му прсла и љуто рањена, десна рука пребијена а рамо грозно стучено, прса сможђена, и готово цијело тијело под великим ударцем и снажним притиском згњечено. Ђеца, као ђеца, нијесу вјеровала својим очима, да је на мртво убијен, и ако је остао лежећи под тако силним теретом, него га почну уплашено питати: „Погибе ли, стрико?!“ Али од „стрика“ ни гласа ни погледа на своју ђецу. Тада ђеца закукају, и у то дотрчи Машут Кењов Јанковић, али не могаше ни он извадити мртво тијело испод дуба, те изађе на једно ждријело, испали револвер и покликне у село Јанковиће, који одмах дотрче, а у то дођу и неки ближњи, њих око 15 друга, те једва на полуге подигну дуб и јаднога Мргуда мртва изваде испод њега.

Овај ненадни и немили глас о смрти покојниковој брзо се дочуо, те је свакога јако дирнуо, не само за то што је грозан и ненадан сам случај, него и за то још већма, што је Мргуд јако био омиљен код сваког, ко га је познавао. За то из обли жњих села исти дан похитају покајнице, да ожале свога доброга Мргуда и да својим саучешћем ублаже ране његове браће и утјеше његову уцвијељену родбину. А сјутрадан уз свечани спровод свештеника, ђака и мноштво народа допраћено је његово тијело до храма св. Ђорђија на Цеклину, ђе је дошло много покајница са свију страна Ријечке нахије, да потоњу пошту одадну свом витешком другу и брату. Али је уцвијељено срце покојникове браће највећма ублажило Његг. Височанство Господар, који је благоизволио послати неколико Својих перјаника, да Мргуда, као негдашњег перјаника, као јунака и поштена Црногорца, ожале и својим рукама у вјечну кућу спусте. Ово је била велика утјеха за ожалошћену браћу, а присутнима јасан доказ, како наш Господар озбиљно цијени поштена јунака, и како га јако жали.

Заиста је покојник и заслужио међу нама, да му при погребу што многобројније присуствујемо и да га се са најпријатнијом успоменом сјећамо, јер је био одвећ поштен човјек. То је био човјек изнад сваког ситничарења, никога није увриједио, никоме се омразио; у животу је био смјеран, у друштву поштен, у љубави искрен, у дјелу вјеран — за то од свакога веома љубљен и братски предусријетан. Не само што га има жалити његов род, но и његови познаници, јер пријатељи губе у њему права пријатеља, друштво поштена члана а браћа уздана брата. Таквога га је цијенио и наш Узвишени Господар и за његове такве заслуге одликовао га крстом Данилова реда V. степена, и више пута га потпомагао; а прошле године даровао му Пруда, Своју земљу поред Ријеке, у вриједности од 1000 фиорина.

Као што је примјером свога поштенога живота покојник могао служити за углед, тако и личним јунаштвом. На Вучијем Долу и у Морачи у жестоким бојевима одликовао се, као јунак, који не жали свој живот дати за своју домовину и њену слободу; особито се одликовао на Глуховој Смокви у Херцеговини. У овим бојевима посјекао је и неколике непријатељске главе, које су доказ његова витештва. У почетку потоњег рата био је изабран за перјаника, те је био с пок. Пером Р. Пејовићем до свршетка рата, а послије рата неколике године био је перјаник Његг. Височанства Господара. За јуначке његове врлине и заслуге одликован је био, осим војничком, руском и храбром медаљом и медаљом „Обилића“, која је украс сваког нашег заслужног витеза. Још као дијете у 14-ој години, 1862 г. показао је врлине свога јунаштва, које су га пратиле цијела његова примјернога живота, те јунаци губе у њему свога у з д а н о г а б р а т а, као што га и помињаху при оплакивању.

Такови људи и јунаци рађали нам се, као што је био Мргуд Милов Ђурашковић, па им неће међу нама гинути спомен, као што неће ни Мргуду.

Лака му била црна земља, коју је свим жаром своје племените душе љубио, и за коју није жалио и сам свој живот дати!

Ан.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(**Српска Књижевна Задруга**) јавља својим повјереницима и члановима да су књиге IV кола готове и да ће се почети експедовати сјутрадан по Цвијетима. Да би експедиција била што тачнија и сви чланови што прије добили своје књиге, моле се повјереници, да јаве одмах Задрузи, ако има каквих измјена у мјесту становања њихових уписника, а моле се и сами чланови, који су се одселили из мјеста, у коме су се уписали, да то одмах јаве.

Београдским члановима уписаним непосредно код задруге неће се књиге слати у њихов стан, већ се моле, да изволе сами доћи по њих. Задругина канцеларија (Краљ Миланова улица 49) издаваће књиге од реченога дана на на даље свакога дана од 3—6 сах. по подне.

Још се обраћа пажња свима члановима, који су до сада пропустили положити улог за IV коло, да ће Задруга чланске улоге примати само још до краја овога мјесеца, а послије тога рока, рачунаће сваког, који узме ово коло књига, као обичног купца. Према томе нека сваки, који још хоће да буде члан, положи дотле новац или најближем повјеренику задругину или нека га пошље непосредно Задрузи.

(**Нешто из нове „Естетике“**) од др. С т е в а н а П а в л о в и ћ а. Вјештачки одушевљај. [1])

За вјештачки посао ниште се, осим других већ побројених особина (вјештачке снаге, маште, укуса и облика), и вјештачки одушевљај. Тај је одушевљај она милина, коју дух вјештаков осјећа, замишљајући идеју и тражећи јој складна облика, да створи нешто лијепо. Такав одушевљај назива грчки филозоф Платон божанским. То је у вјештака творачка снага и уједно електрична варница, која му просјевне цијелу струју душевну. Одушевљај је снага, што рађа и даје живота. Што је душа тијелу, то је одушевљај вјештини. Одушевљај трепти око вјештака као анђео хранилац те га чува, да не посрне у своме великом раду и не клоне, кад навале нањ неприлике свјетске. Све су вјештачке врлине мртве у вјештака, а како их зажеже варница одушевљаја, све се почне мицати, све се заодјене својим обликом, све оживи и душом се задахне. То је душеван огањ, у којему сагори све, што је нечисто и нестално па се одлучи и заостане само оно, што је племенито, што је стално. Тај одушевљај не зна шта чини, ради по некој унутрашњој сили, која га гони! Он се чини као да је слијеп и „помаман“, како га и називају стари. Кад вјештака освоји вјештачки одушевљај, збивају се чуда и рађа се вјештачки створ. С њим потече поетски извор, пјеснику се просипљу ријечи, сликари уређују слике, музичари чују гласове, ликорезац види своје ликове, неимару се се подижу грађевине — мислим, вјештака је грозница спопала. То је неко блажено бунило, то је таква работа, какву нам причају на пр. о Михел-Анђелу Буонароттију: „Ко то није видио“, тако неко приповиједа о њему, „тај тешко може вјеровати што ћу о њему казати. Он ће живо, помамно спопасти мрамор, е ја мишљах, сада ће се сав комад у парчад распрснути. Једним једитим ударцем одваљиваше он комаће, дебело по три четири палца, па инак се он тако добро држаше, свога угледа, да би се све било покварило, да је он само мало даље задрьо у мрамор.“

(**Омладински протест**) Иницијативом богословске дружине „Братство“ сазван је у Биограду на Цвијети омладински скуп, на коме је поводом најновијег атентата на црквено-просвјетну аутономију Срба у Угарској од стране министра предсједника Банфија, донијета ова

РЕЗОЛУЦИЈА:

Уједињена Биоградска Омладина, као представник цјелокупне омладине у Краљевини Србији на данашњем своме збору изјављује свој протест против незаконитог, нечовјечног и нехришћанског понашања г. барона Банфија према Српској Православној Цркви Митрополије Карловачке и насилног гажења права Српскога Народа у Угарској, која су му привилегијама владалаца и уставом земаљским гарантована и моли све љубитеље слободе и прогреса, да узму учешћа у овом њеном протесту.

Омладина Српска дубоко жали, што се и међу Србима нашло изрода и издајника своје народности и вјере прадједовске, као што су Др. Емилијан Радић и Др. Стеван Павловић и његови другови око „Нашег Доба“, који, да би постигли своје амбициозне циљеве жртвују своју народност и св. олтар Православља и постају оруђа Мађара Банфија.

Шиљући братски поздрав свој браћи Србима, који се мушки боре за своја вјерска, национална и човјечанска права, омладина у исто вријеме манифестује овим актом и своју љубав и одапост ка Српству и св. Православљу и готовост, да у одбрани ових својих светиња жртвује све, што може жртвовати једна патриотска омладина.

„Ко ће братски, — брат смо њему; —
Ко душмански, — душман смо му.“

Овлашћује се предсједништво збора, да ову резолуцију саопшти редакцијама свију јевропских листова, који су пријатељски расположени према Српском Народу.

У Биограду, 17. марта 1896.

Предсједник збора.

Јеромонах Мирон Л. Јанковић свршав. богосл. и предсједник. богосл. дружине „Братство“.

Подпредсједници:

Милан Ђ. Марјановић свршавајући правник. Вељко Јовичић свршав. ђак Учитељ. Шк.

Секретари:

Влад. Р. Петковић, филолог III год. Жив. М. Радосављевић свршав. ђак Учитељ Школе Димитр. Стевановић свршав. богослов.

(**Нова врста зракова.**) — 1. Крајем прошле године је професор Рентген у Вурзбургу наишао на нове зраке, који показују досад непознате особине. Овај проналазак је од особите вриједности, но, како изгледа, биће и од велике практичне вриједности и особито у медицини.

Рентген је случајно наишао на своје зраке испитујући појав, који није тако баш нов. И да би се његов рад што боље схватио, морамо се вратити на појаве, које је он истраживао и не слутећи, да ће доћи до тако важнога проналаска.

У физици су добро познате индуковане струје; оне се најлакше добију овим путем: око калема дрвеног обвијемо подебљу по крају бакарну жицу и спуштимо га у други шупаљ калем, око којега је обвијена друга танка жица, много пута; у онај мах, кад у дебљу жицу спроведемо струју из батерије, јави се у танкој жици струја али траје врло кратко вријеме. Ако се струја у дебљој жици врло брзо отвара и затвара, јавља се брзо једно за другим струја у танкој жици. Ово је индукована струја.

Бавећи се са оваким струјама, дошли су физичари и на ту мисао, да испитују спајање противних електрицитета и у простору са разређеним ваздухом, као и у простору напуњену разним ваздушастим тјелима. Да то учине, направили су стаклене цијеви, у којима су ваздух разредили и онда галванску струју спровели кроз жице у саме цијеви; то су урадили, што су крајеве жице, по којима треба да иде јача струја спојили са кратким жицама од платине, углављене у цијев са обје јој стране.

Ако је ваздух у цијевима јако разређен, опази се ово: ваздух је у цијеви скоро сасвим таман, само на оном мјесту, гдје струја излази јави свјетла пјега жуте, зелене или модрикасте свјетлости, која постаје флуорношћу од електризма; како се мјесто, гдје струја излази, зове катода, то су ову свјетлост назвали катодна свјетлост. За зраке, који дају свијетлу пјегу, нашао је Хиторф, професор физике у Минстеру, да се шире само правим путем а нигдје се не савијају и да сами не свијетле али изазивају свјетлост на зидовима у стаклене цијеви.

Ето овај појав је Рентген проучавао, кад му је на ум пала мисао, да стаклену цијев обвије дебљом црном хартијом кроз коју никако није могла проћи сунчана свјетлост. Кад се застор какав премаже бариско-платинским цијаниром, одмах у замраченој соби засвијетли, чим на њега пане сунчана свјетлост. Исто тако засвијетли и онда, кад падну на њега зраци из горње цијеви и Рентген је опазио, да застор засвијетли и онда, кад је цијев обвијена дебелом црном хартијом, ако се само кроз цијев пропусти јача индукована струја. Кад застор засвијетли, морају зраци из цијеви проћи кроз хартију и до њега доћи; човјек ове зраке никако не види и да на застору не засвијетле не би их ни видио. Рентген је доказао, да ови зраци, што изазивају свјетлост на застору, долазе из цијеви само оданде, гдје се јавља катодна свјетлост.

Ако се мјесто дебеле црне хартије метне између цијеви и застора какво друго тијело, као књига, даска, метална плоча, јавља се на застору јасна али не потпуно тамна сјенка. Из овога се извести мора, да рентгенови зраци пролазе кроз она тијела, кроз која сунчани зраци не пробијају, но да их овака тијела нешто и упијају.

Но рентгенови зраци су још једне особоте особине и та им баш и даје практичне вриједности; они утичу на сухе фотографске плочице, превучене желатином исто тако, као и сунчани зраци; рентгеновим зрацима може се дакле фотографисати, управо могу се добити на плочицама сјенке свију тијела и предмета, што рентгенове зраке не пропуштају.

Од особите је вриједности овдје то, што се казете не морају ни отварати, већ рентгенови зраци пробију дрво и на плоче утичу, што се дакле може фотографисати и оно, што и не видимо никако. Због ове особине рентгенових зрака могу се добити слике и таких предмета, који су опкољени самим не провидним тјелима. Тако је Рентген између осталога фотографисао и месинган мјере у дрвеној кутији. Чуђење је велико изазвала фотографија шаке једне, на којој се јасно виде у тамној боји кости и зглавкови у прстима, чак и прстен на прсту а месо је много јасније испало. Ово се тумачи тиме, што дрво, мускули и кожа пропуштају рентгенове зраке доста, кости пак и метали врло мало. Како су рентгенове фотографије управо сјенке, оне су свагда тако велике, као и предмет, не може се дакле на малим плочама фотографисати велики предмет: плоча мора бити толика, колики је и предмет и тек послије оваког фотографисања могу се слике умањити или увеличати. Плоче фотографске треба дуже вријеме изложити утицају рентгенових зракова, по неки сат чак. Штогод се дуже фотографише, све више се не види на фотографији месо и други предмети, кроз које пролазе рентгенови зраци. Најновије вијести из Беча јављају, да фотографи добију потпуне фотографије непровидних предмета а не само сјенке од њих.

Колико ће лијечничка вјештина унапријед коракнути оснивајући се на овој особини рентгенових зрака, показаће тек будућност. Досад је већ било по новинама више биље жака, како је овај или онај лијечник у разним приликама и на разним болеснцима огледао практичну вриједност ове особине.

(слиједи)

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Против прољетње суше. Брига у коју нас баца овогодишња сува зима, протеже се и на прољеће. Послије суве зиме немамо много паде ни на повољније прољеће. Као природне посљедице суве зиме обично су: сушно прољеће, сушна година, — рђава жетва, а то су бауци с којима се сада бори ум пољопривредника. И не без разлога; јер кад у земљи нема довољно зимске влаге усјев теже издржи сушно прољеће, без зимске влаге, опет нема довољно испарења, а без овога нема кише, нема влаге, нема добре жетве.

При оваквом стању ствари, доиста је положај пољопривредника врло тежак, пун брига. Али није безизлазан; није такав, да се не би имало ништа више предузимати у заштиту усјева од прољетње суше Пољопривредник је вјечити ратник, који се бори, што но ријеч с халама и облацима. Он не смије да губи храброст никада у борби за успјех свога рада, а најмање смије да буде равнодушан у при

[1]) Ово накнадно саопштавамо са 33—34. стр. »Естетике«, пошто је то у свези са велеумом и талентом. — Овде ће добро бити, да поправим и једну позамашну погрешку на 189. страни књиге у 5 врста овдо. гдје умјесто „српски“ треба да је епски. Овдје је с тога поправљам, јер није у самој књизи у »П. Поправкама« истакнута.

ликама, као што су, ето, ове сада, гдје му прољетња суша пријети више но икада уништењу усјева.

Да се зауставимо, прво, на озимим усјевима. У чланку „Сјетимо се озимих усјева!“ у 7. Тежака, ми смо изнијели неколике важније напомене у погледу измржњавања озимих усјева. Нарочито смо препоручили ваљање усјева глатким ваљком, као помоћ да се усјев боље ухвати за земљу и тиме спасе. Јес то је доиста права и готово једина мјера, да се усјев одржи, да му се, што веле, душа спасе. Али, кад послије тога наступи сушно прољеће, треба се побринути и за даље успијевање озимог усјева. У прво вријеме усјев ће кренути, јер влаге још има; али не смије се допустити, да та влага испари прије но што то мора да буде. Међутим тиме, што је усјев ваљан, оранича је збијена, а тиме је испарење зимске влаге олакшано и убрзано. Не треба се варати, да земља утабана теже испарава и да дуже задржава влагу. Напротив, што год је земља збијенија тим брже испарава, а кад је мекша и растреситија она дуже задржава влагу. Према овоме, послије ваљања озимог усјева ради опорављења од мраза, и пошто се усјев прими и крене, треба га подрљати лаком дрљачом, да се убијена оранича растресе и омекша, а тиме и испарење зимске влаге успори и отежа, како би је могао усјев црпати за своју потребу. Повољнијих година а и ове године тамо, гдје би ваљање усјева било непотребно, треба ипак усјев подрљати, јер му је то најбољи лијек противу прољетње суше. Дрљања усјева не треба се плашит и. Истина је, да ће усјев одмах послије дрљања привидно изгледати као оштећен, почупан, искидан, — али то у истини није штета, но на против корисно је и без обзира на главни циљ дрљања, но само по себи, јер дрљањем се усјев у неку руку опраши, а то му може само годити. У осталом ко не ће да нам вјерује, или му се чини сумњив овај наш савјет, нека опроба на једном малом дјелу свога усјева, па из тога огледа нека црпе наук за будуће.

Да пређемо сад на јаре, прољетње, усјеве. Потребно је, да пропратимо рад којим нам предстоји у прољетњој сејидби усјева, јер ћемо баш у њему уочити нешто, што је сушних прољећа погрешно урађено, и отклањајући ту погрешку најбоље ћемо заштитити јаре усјеве од прољетње суше. Ево како се обично ради: Чим цукне прољеће и земља открави да се може орати, хита се да се њива час прије преоре и засије дотичним усјевом. — Међутим у то доба земља је обично сасвим сува на површини до извјесне незнатне дубине оранице. При преоравању преврће се тај горњи суви слој оранице и баца се доље, а онај влажни дио оранице износи се на површину земље. Ту се и оно мало зимске влаге што је било у ораници исушн под утицајем прољетњих вјетрова који у нас много владају. На тај начин, мјесто да се преорицом постигну оне користи које она даје влажног прољећа, сушног прољећа тиме се баш излаже јари усјев погибији од суше. Сјеме, које је бачено можда у тренутно влажну земљу, или суша га ухвати те му не да ни да клија, или, ако то угради, оно застане у даљем развијању, па често и сасвим пропадне. — Из овога види се, да је преорица штетна сушних прољећа а нарочито у предјелима гдје владају јаки прољетњи вјетрови који преорану земљу брзо исуше. И кад знамо то, настаје питање, па шта онда да се ради? Ево и на то одговора:

Први је услов да се умањи штета од прољетње суше по јари усјев, да се земља у јесен оре, угари. Послије тога, ако је била сува зима, без снијега и довољно влаге, не треба њиву преоравати, но засијати и подрљати и побранати. Ну много је боље, а нарочито кад снијег убије земљу (због прољетњих вјетрова треба избјегавати преорицу), да се мјесто плуга употреби у прољеће екстирпатор. То је справа, којом се убијена оранича растресе, а влажна се земља не износи на површину, а тиме и испаравање отежа, и земља умекша те усјев боље напредује. Само послије употребе екстирпатора ваља за сијање крупнијег сјемена употребити врстачну сијалицу, јер се њоме сјеме дубље усије и боље покрије, а ситнија сјемена могу се слободно сијати и на омашке. Ну свакојако треба претпоставити сејидбу врстачном сијалицом, која поред наведеног има толико добрих страна, да нема довољно ријечи којима би се могла препоручити онолико колико то она заслужује.*) — На тај начин да се избјеђи прољетња преорица, а то је најбољи лијек противу прољетње суше и јаких прољетњих вјетрова, гдје ови владају.

из „Тежака“.

*) Види чланак Врстачно сијање сијалицом у 6. и 7. бр. Тежака од ове године.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 29 марта.

(**Ускрсење.**) На свето Ускрсење у 4½ сата огласило је свијетли дан велико звоно, а у 5 сати уз звоњење свијех звона започела се јутрења у манастиру са литијом око цркве. Послије јутрење одма се наставила света литургија. У цркви су била Њихова Височанства Господар Књаз Никола и Књагиња Милена, који су богослужењима цијеле страстне седмице присуствовали, и по обичају се на овај свети дан причестили. Такођер су присутни били: Његово Височанство Књаз Насљедник, и Њихове Свјетлости Књагињице Јелена и Ана и Књажевић Мирко. — Послије службе црквене одило се на честитање у Свијетли Двор, гдје су остали на трпези царскоруски министар г. Аргиропуло и г. пуковник Сумароков са госпођом. За тијем су Њихова Височанства Господар и Књаз Данило одили на честитање код страниjех и нашијех министара и у Дјевојачком Институту Царице Марије. — У овоме институту на Ускрсење почела је служба црквена по руском обичају у поноћа, и завршена је са трпезом ускршњом у 4 сата у јутро.

(**Дворски објед.**) Трећи дан Ускрсења био је у Свијетлом Двору велики уобичајени објед у част новог аустроугарског министра при Књажевском Двору г. Кнћинског.

(**Бал код Престолонасљедника.**) Трећи дан Ускрсења био је бал у новом Дворцу Његовог Височанства Престолонасљедника, на ком су били позвани чланови дипломатског тијела и наши великодостојници са госпођама, начелница дјевојачког института са наставницама и питомицама старијег разреда, и придворна господа.

(**Наименовање.**) Г. Славо Рамадановић именован је секретаром у Министарству Иностраних Дјела.

(**Туристи.**) У среједу пристјели су на Цетиње преко тридесет туриста, који су Куковијем подузећем обишли Далматинско приморје до Котора на нарочитом лојдовом парброду. У четвртак у подне повратили су се у Котор.

У Српску Књижевну Задругу за годину 1895-ту (IV-то коло) уписаше се код г. Павла Поповића професора на Цетињу свега 93. члана, и то оснивача 51, и улагача 42.

Ради цјелокупног прегледа ево им овђе износимо имена по реду како се је који уписао.

За оснивање:

1. Капетан пивски г. Обрен Никовић;
2. Г. Милан Никовић, артиљ. официр;
3. г. Командир Митар Мартиновић, секр. Мин. вој.;
4. г. Нико Татар, секрет. Мин. Ун. Послова;
5. г. Шако Филиповић, старешина Цет. телегр. штације;
6. г. Јово Љенава, управљ. проф.;
7. Библиотека гимназије и Богосл. Учит. Школе;
8. г. Павле Вујисић, секрет. Вел. Суда;
9. г. Илија Хајдуковић, управитељ вој. лабораторије Цет.;
10. Друштво Цетињске Читаонице;
11. г. Васо Пипер, трговац;
12. г. Блажо Бошковић, ордонанс официр Његовог Височанства Књаза;
13. г. Протођакон Филип Радичевић, секр. Митрополије;
14. г. Радоје Роганович, главни државни благајник;
15. Високопреосвећени Митрополит госп. Митрофан Бан;
16. г. Андрија Вукотић, секретар Минист Спољних Послова;
17. г. Марко Вукотић, члан Вел. Суда;
18. г. Мило Ковачевић, проф.;
19. г. Војвода Симо Поповић, управитељ. Црногор. Приморја;
20. г. Кап. Иво Ђоновић, управитељ вој. лабораторије Ободске;
21. г. Др. Петар Миљанић, шеф санитета;
22. г-ђа Јулијана Др а Петковића;
23. г. Милош Радовић, вој. капетан;
24. г. Никола Митровић, вој. поручик;
25. г. Стево Вујановић, старешина пошт. тел. у Подгорици;
26. г. Илија Вулетић, сек. Мин. Сп. Послова;
27. г. Лазар Мијушковић, Црногор. Консуо у Скадру;
28. г. Славомир Ђурковић, ађутант Њ. В. Књаза;
29. г. Војвода Божо Петровић, Министар Пресједник;
30. г. Војвода Гавро Вуковић, Министар Спољних Послова;
31. г. Нико Матановић, Минис. Финансије;
32. г. Саво Радуловић, сек. вар. управе;
33. Цетињска основна школа;
34. Царице Марије ђев. Институт;
35. г. Ђуро Поповић, главни шк. надзорник;
36. г. Андрија Јовановић, учитељ;
37. г. Др. Л. Томановић, уред. „Гл. Црног.“;
38. г. Мираш Вукић, учитељ;
39. г. Војвода И. Пламенац, Мин. Војни;
40. г. Никола Ј. Дебеља;
41. г. Мило Јововић;
42. Српска народна Читаоница, у Бару;
43. г. Милован В. Т. Цаковић;
44. г. Лазар Перовић, проф.;
45. г. Протојерej Јован Сундечић, почасни секретар Њег. Височанства Књаза;
46. г. Јово Мартиновић, управ. артиљерије;
47. г. Павле Поповић, проф.;
48. г. Миња Радоњић трг. с Андријевице;
49. г. Др. Стево Огњеновић.
50. г. Лука Јововић, учитељ;
51. г. Мило вој. Ђ. Церовић, ордонанс официр Њ. В.

За улагаче:

1. Г. Филип Ковачевић, професор;
2. г. Видо Л. Иванишевић, трговац;
3. г. Алекса В. Мартиновић, гимназист;
4. г. Јован Голубовић, гостионичар;
5. г. Нико Виторовић, трговац;
6. г. Иво Ш. Пејовић;
7. г. Барјактар Стеван Рајичковић, секр. вар. управе, Подгорица;
8. г. Миро Гломазић, гимназист;
9. г. Јован Пејовић, гимназист;
10. г. Мило В. М. Мартиновића, секретар Вел. Суда;
11. г. Перо Поповић, екон. „Дан. Волнице“;
12. г. Јово Дреч, дворски апотекар;
13. г. Лазар Матлијевић, гимназист;
14. г. Душан Петковић, гимназист;
15. г. Лазар Дамјановић, гимназист;
16. г. Капетан Урош Шаулић;
17. г. Јово Герун, члан опћ. управе цет.;
18. г. Хамза-бег Мушовић, ордонанс офиц. Њ. В. Књаза;
19. г. Монах Нићифор (Симоновић), богос.;
20. г. Милован Меденица, заст. окружног капетана, Колашин;
21. г. Митар Вукчевић, управ. уч., Градац;
22. г. Др. Луjо кнез Војиновић;
23. г. Вуко Вулетић, пресједник опћине цетињске;
24. г. Андрија Јовићевић, учитељ ријечки;
25. г. Марко Томашевић, секретар управе Државне Штампарије;
26. г. Поп Ристо Поповић, учит. Спушки;
27. г. Андрија Рађеновић, управ. учитељ Барски;
28. г. Павле Кр. Вучинић, трг. из Скадра;
29. г. Никола Јак. Вучинић;
30. г. Ђуро П. Врбица;
31. г. Јаша А Ненадовић;
32. г. Јосиф М. Шпањол;
33. г. Марко Вукосављевић, учитељ;
34. г. Вуко Лепетић, гимназист;
35. г. Јагош Велимировић, секр. управе артиљерије.
36. г. Ристо Таминџић трговац,
37. г. Ристо Мишковић
38. г. Милош Катић проф.
39. г. Блажо Милановић гимназист.
40. г. Вељко Поповић „
41. г. Урош Балтић „
42. г. Нико Јовићевић „

Као што се види, у нас Српска Књижевна Задруга налази врло добра одзива, јер ове године има 11 задругара више него лањске.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА.“

ПАРИЗ, 24 марта. — Сенат је одбио предлог да се одложи интерпелација са 159 против 112 гласова. Усвојен је дневни ред, којијем сенат изјављује неповјерење влади, са 155 против 85 гласова. Министарски савјет послије сједнице одлучио је да по гласу повјерења камаре задржи управу посала.

АТИНА, 25 марта. — Званично је објављена вјеридба Принцесе Марије са Великијем Књазом Ђорђем Михајловићем.

МАСАВА, 25 марта. — Италијанска војска, која је штитила караван са храном одређеном за Касалу, разбила је дервише код Сабде који су се повукли к Тукруфу. Италијанци су изгубили око сто мртвијех и рањенијех. Губитак дервиша непознат. Менелик се с војском налази код Макале.

КАЛИРО, 25 марта. Говори се да је генерал Кичепер добио налог, да заузме Акаше. Кромер је изненадно кренуо у Алесандрију код Кедива.

РИМ, 26 марта. — Краљ је наименовао сенатора Кондрокија за министра без листнице, и грађанског комисара за Сицилију на једну годину. Пуковник Сладе бивши војнички аташе енглески у Риму креће за Масову као војнички аташе код италијанског главног штаба. „Опиниone“ тврди, да Сладе нема никакве мисије, него да иде на рачун абсолутно лични.

ПЕТРОГРАД, 27 марта. — Књаз бугарски приспјеће овдје у недјељу. Аташиран му је царски адјутант Рајтерн.

ПАРИЗ, 27 марта. — „Хавас“ из Каjира доноси, да је Кичипер добио наредбу да чека дервише код Акаше. Намјера је полаког напредовања да се продужи status quo.

ЦАРИГРАД, 27 марта. — Патријарх је одма одвратио посјету Књазу бугарском у Курутчезме.

АТИНА, 28 марта. — Краљ Србије стигао је, дочекан од Краља, Принчева, министара, и власти, живо акламиран од народа.

ЦАРИГРАД, 28 марта. — Тврди се, да ће бугарски Књаз из Петрограда одма поћи у Париз.

ПАРИЗ, 29 марта. — „Хавас“ опроврга вијест, да ће Француска и Русија сазвати конгрес за египатско питање, и изјављује да се преговори односно Египта настављају.

ЛОНДОН. 29 марта. — Керзон је изјавио да влада није обећала ниједној држави иностраној, да египатска војска неће одити даље од Донголе.

ПЕТРОГРАД, 30 марта. — Говори се да је Игњатијев дао оставку на пресједништво добротворног општества.

МЛЕТКЕ, 30 марта. — Краљ, Краљица и Престолонасљедник са Рудинијом пристјели су, дочекани од министра Брина, Сермонете, сенатора и заступника, живо акламиран од народа.

ЕРЦЕГНОВИ, 30 марта. — Царска њемачка породица на парброду Хохенцолерну пристјела је у Боку Которску, дочекана далматинскијем гувернером, на је отпутовала одма пут Млетака.

Сада је изашло из штампе у трећему издању чувено дјело:

ЈУНАЧКИ СПОМЕНИК

пјесме о најновијим турско-црногорским бојевима

СПЈЕВАНЕ

од

ВЕЛИКОГА ВОЈВОДЕ

МИРКА ПЕТРОВИЋА

Цијена 50 новч.

Наруџбине прима **Управа Државне Штампарије на Цетињу (Cettigne, Montenegro).**

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Књига

ТАЈНЕ БРАЧНЕ ЉУБАВИ

од Дра *Клеанта Теодоридеса*, изашла из штампе. Продаје се код госп. Марка Л. Иванишевића на Цетињу и код подписатога. Цијена 60 новчића.

Цетиње, 27/3 1896.

Васиљак Теодоридес.

Уредник: Др. А. Томановић. Издавалац: Државна Штампарија. У књаж. црн. државној штампарији.